

משרד החינוך
המינהל למדע ולטכנולוגיה
הפיקוח על מגמת טכנולוגיות תקשורת

● **מפת הניווט לתכ"ל החדשה ב"תקשורת וחברה" זירות החובה י'-י"ב תשע"ז.**

"מפת הניווט" כשמה, נועדה "לנווט" את המורה והלומד בנבכיה של תכ"ל החדשה - לעיקר ולתכלית יעדיה ולהימנע מלימוד המבוסס על שינון והאבסת החומר, מבלי להבין את פשרו ותכליתו.

על כן כוללת ה"מפה": ריכוז דילמות, מושגי מפתח ואוריינויות מדיה ואזרחית מכל זירות החובה. ה"מפה" נועדה בראש ובראשונה להדגיש בפני המורה והתלמיד את חשיבות הנושאים הנלמדים ופשר תכליתם. לשם מה נלמדים? מה מטרתם? מה חשיבותם לחיינו האזרחיים? זיהוי ההקשרים הרחבים הקושרים בין מושגי המפתח, והאוריינויות לבין הדילמות שהן משקפות.

על מנת שהוראת תכ"ל לא תתפס ע"י המורה והתלמיד "כאסופה אקלקטית" של זירות ומושגים, חלקם מעניינים יותר וחלקם פחות יש להבין את חוט השני, התמה המרכזית של תכ"ל החדשה שהיא: **תפיסת החינוך לאוריינות מדיה ביקורתית**.

התפיסה הביקורתית שיש להטמיע בקרב הלומד תשען על בסיס מודלים וגישות תאורטיות שונות לפי בחירת המורה ובכפוף לטקסט הנדון:

1. התקשורת כגורם מתווך בחברה (מקוויל 2011) בעלת אינטרס לעיצוב המציאות בקרב צרכני המידע. "המציאות" שתשתקף מתיווך זה, לעולם לא תהיה נטראלית ותהיה נתונה לבחירה ולהבנייה.

2. הגישה האידאולוגית/פוליטית שמדגישה היבטים של כוח, של שליטה באמצעי הייצוג ועוסקת בכלכלה הפוליטית של הסימן ויצור תודעה כוזבת (אסכולת פרנקפורט, גרמשי, בארת', אלתוסר, אסכולת בירמינגהם).

3. הגישה הפונקציונליסטית/קונסטרוקטיביסטית (מרטון, כץ ודיין, אלכסנדר, ברגר ולקמן) שימוש בתקשורת כגורם חברתי ולאומי מלכד המוביל תהליכים של הבניה חברתית ועיצוב זהות. זוהי הבניה סלקטיבית המשלבת מידע עובדתי בקונטקסט מוגדר ומגמתי.

4. הגישה התרבותית - על פי הגישה הפוסט מודרניסטית שמדגישה את המגוון, את שבירת המחיצות בין "גבוה" לנמוך, גישה פלורליסטית (ליבס, גרטס וקריי) "הסימון" בתיווך התקשורתי. בחינת התקשורת לא רק דרך הפריזמה של יחסי העוצמות בחברה, אלא כתוצאה מיחסי הגומלין של כלל הכוחות התרבותיים והמסורות המגוונות בייצוג המציאות. גישה של שותפות communis בין גורמי יצור התוכן לצרכני המידע.

5. גישת חברת המידע על פי הגישה הנאו ליברלית "כלכלת המידע" (רייס, האסון, וורטהוסט) מאפייני המדיה החדשים ובראשם הזמינות והנגישות של היחיד למידע לא רק כנמען אלא כמזמין. דילמת "בין חוכמת ההמון לחוכמת הגאון".

הדיון באקטואליה וניתוח הטקסטים התקשורתיים תוך התבססות על אחת או יותר מהגישות התאורטיות (גם ללא ציון שמן המפורש לפחות לא בתחילת הוראת הזירות) תעניק למורה וללומד תפיסה מרחבית והקשרית להבנתן. לא עוד זירות נפרדות אלא הוראת הזירות כחלק ממארג שיש בו חשיבה רציונאלית מסודרת. כמובן שלכך יש להוסיף את "מפת הניווט" על כל מרכיביה ובמיוחד הדיון **בדילמות** שמזמנות הזירות השונות. הדיון בזירות תוך שימוש **במושגי המפתח** ואף בהקשר רחב יותר בזיהוי **הגישות התאורטיות** יטמיעו בקרב הלומד את תפיסת החינוך לאוריינות מדיה ביקורתית. לימוד הזירות באמצעות העיסוק בדילמות בהתאם ליכולותיו של הלומד, יבטיחו במידה רבה את מעורבותו של הלומד בנושאי הלימוד, בהבנת ביקורת המדיה בעידן התפוצצות המידע ברשתות החברתיות ובמדיה, בהנעתו של הלומד לאקטיביזם חברתי לשינוי מציאות, בהבנת חשיבות הערך של כלי מדיה עצמאיים לשם חיזוקו של משטר דמוקרטי ולמען שיח שיתופי מקבל וסובלני. מפה זו היא גרסא ראשונה וכל מורה מוזמן להוסיף דילמות חדשות בכל זירה ובין הזירות. נשמח לקבל את הצעות חדשות כך שבמהלך השנים מפת ניווט תלך ותתרחב.

מפת הניווט נערכה וגובשה ע"י גב' חנית גרטמן וגב' אספהאן בהלול יחד עם צוות מורי המגמה במהלך ההשתלמויות שנערכו בקיץ תשע"ו. אנו מודים לפרופ' מוטי נייגר דיקאן ביה"ס לתקשורת במכללה האקדמית נתניה יו"ר ועדת תכ"ל ולכל צוות החוקרים שנטל חלק בכתיבתה של תכ"ל החדשה.

מס' זירה	נושא הזירה	הדילמה	מושגי המפתח	אוריינות מדיה	אוריינות אזרחית	הסבר
זירה מס' 1	תקשורת בין-אישית בכיתה. הכיתה כזירת תקשורת מול זירות אחרות.	<i>תקשורת המונים מסורתית או רשתות חברתיות?</i>	-העיתונאי ומעמדו -מהי תקשורת המונים? -מהי תקשורת מסורתית? -מהי ניו-מדיה? -חווית התקשורת -צריכה תקשורת -רעש בתקשורת -משוב -השפעה- חזקה\ חלשה -תקשורת מסורתית- עיתון, רדיו, טלוויזיה -עליית מעמדו של הצרכן: כוח, השפעה, משוב. -מודל קביעת סדר היום -מסגור -בולטות -שיתוף, שיתופיות -להוסיף: תקשורת מילולית ובלתי מילולית, -סמלים סימנים -סמיוטיקה -מודל קווי -מודל מעגלי -מודל פיסק	-היכרות עם תהליכי תקשורת בארץ ובעולם. -היכרות עם רשתות ומאפייני הניו-מדיה. -חשיפה לתקשורת מסורתית. -הבנת התמורות שחלו בעיתונות המסורתית ובעיתונות המודפסת. -הכרת העיתונות בעידן הניו-מדיה. -הבנת השפעתן של רשתות חברתיות על סדר היום.	-פיתוח ביקורתיות ומודעות. -חשיפה להיבטים, למרחב ולשיח הדמוקרטיים בתקשורת בארץ ובעולם. -היכרות עם תהליכים במרחב הפוליטי\ דמוקרטי\ ציבורי. -היכרות עם חידושים טכנולוגיים.	התמורות שחלו בתקשורת ההמונים בשנים האחרונות מחייבות התייחסות אל החלשות כוחה של המדיה המסורתית אל מול כוחן העולה של הרשתות החברתיות כמדיום מרכזי בקרב ציבור צרכני התקשורת.

מס' זירה	נושא הזירה	הדילמה	מושגי המפתח	אוריינות מדיה	אוריינות אזרחית	הסבר
זירה מס' 2	שערי העיתונים היומיים.	עיתונות פופולארית או איכותית?	פופולארי מול איכותי ואליטיסטי פפראצי צהוב, צהבת טבלואידים צרכני תקשורת ההיבט הצורני/ נראות סדר היום אובייקטיבי סובייקטיבי ניו ז'ורנליזם תמורות במעמד העיתונאי פובליציסטיקה ערך חדשותי טור דעה תהליך הסינון מסגור - סוגי כתבות: כתבה חדשותית, כתבות צבע -סוגי עיתונות -עיתונות מקוונת -עובדתיות -איזון -אובייקטיביות -ניטרליות -שיח אינטרנטי כמקדם פלורליזם	-פיתוח יכולת הבחנה בין שני הז'אנרים התקשורתיים הללו: איכותי ופופולארי וזיהוי המאפיינים הבולטים שלהם. -היכרות עם מגוון ערוצי תקשורת בישראל.	-קריאה ביקורתית של טקסטים. - אבחנה בין קריאות שונות. -פיתוח מודעות וביקורתיות בקריאת טקסטים וכן מודעות לאינטרסים פוליטיים ואידיאולוגיות חבויות.	היכחדותה של העיתונות המודפסת עדיין הותירה את השאלה "מי קורא עיתון ואיזה?" מהו ההבדל בין עיתונות פופולארית לעיתונות איכותית?

מס' זירה	נושא הזירה	הדילמה	מושגי המפתח	אוריינות מדיה	אוריינות אזרחית	הסבר
זירה מס' 2.	שערי העיתונים היומיים	עיתונות מגזרית-שילוב או ניכור?	ההדרה והכלה רב תרבותיות פלורליזם עיתונות מגזרית מגדר/ שוויון עיתונות מגזרית בהשוואה לעיתונות ארצית מסגור בולטות סדר יום חופש ביטוי - עובדתיות איזון אובייקטיביות צנזורה תפקיד העיתונאי: שיקוף או עיצוב המציאות?	היכרות עם סוגי עיתונים שונים (ביטאונים שבועיים, ירחונים, עיתונות דתית, עיתונות חילונית, עיתונות ערבית, עיתונות רוסית וכו') היכרות עם מגוון ערוצי התקשורת בישראל	מודעות לקיומם של שסעים חברתיים מודעות לקיומו של פלורליזם חברתי מודעות לאינטרסים פוליטיים ואידיאולוגיות סמויות מן העין	בדילמה זו תידון השאלה הבוחנת את העיתונות המגזרית משתי זוויות: היכולת של עיתונות מסוג זה להביא לשילוב חברתי אל מול מגמה מנוגדת המעודדת "גטאות תרבותיים", מה שמוביל לניכור והתבדלות מהחברה הישראלית.

מס' זירה	נושא הזירה	הדילמה	מושגי המפתח	אוריינות מדיה	אוריינות אזרחית	הסבר
זירה מס' 2.	שערי העיתונים היומיים.	שיח סקטוריאלי במרחב המקוון- התנהלות שקטה או ביסוס כוח ועמדה?	מנהיגי דעות -מודל קביעת סדר היום תפקיד העיתונאי (שחיקה במעמד העיתונאי) צילום והפקת טקסטים חדשתיים -כתבות צבע\ כתבות תחקיר\ חדשות אמצעי ניו-מדיה: רשתות חברתיות פורום -בלוגים -בלוגוספירה -שיווק, יחס"צ	חשיפת התלמידים לסוגי שיח במרחב האינטרנטי והיכולת להתבונן בעין ביקורתית בסוגי השיח. -היכולת לפתח נקודת מבט השוואתית בין המרחבים השונים ברשת.	-פיתוח שייכות וזהות לסקטור מסוים באופן השתתפותי במרחב הפוליטי, הציבורי והחברתי. -פיתוח יכולת להעלאת נושאים חברתיים, פוליטיים, כלכליים וכו' לסדר היום התקשורתי.	האם השיח האינטרנטי על כל יישומיו מעודד את השיח הסקטוריאלי? מניין שואבים הסקטורים השונים את כוחם? האם האינטרנט מאפשר להם לבסס אותו? האם האינטרנט יוצר מרחב חדש המאפשר שיח סקטוריאלי שלא היה קיים ללא המרחב המקוון.

מס' זירה	נושא הזירה	הדילמה	מושגי המפתח	אוריינות מדיה	אוריינות אזרחית	הסבר
זירה מס' 3.	ערוצי טלוויזיה בין-לאומיים	טלוויזיה רב ערוצית-שמירה על זהות לאומית או אובדנה?	תהליכים גלובאליים מול לוקאלים גלובליזציה כפר גלובאלי מדורת השבט גלובאלי לוקאלי גלוקאלי יצירה מקורית והפקות מקור פורמטים תרבות תוצרי תרבות (פורמטים שנמכרים לחו"ל) היברידיות ניו מדיה ריבוי ערוצים: Podcast, בלוגרים, אינסטגרם, טוויטר, רשתות חברתיות למיניהן.	חשיפת התלמיד להשפעות טכנולוגיות, תרבותיות וחברתיות. היכרות עם המגוון בעולם והתפתחות הטלוויזיה היכרות עם זרמים גלובאליים חשיפה למושגים הקשורים בקהל.	פיתוח נקודות מבט השוואתיות על העולם היכרות עם הבדלים תרבותיים. הבנה שלאותו סיפור יש נקודות מבט שונות, שנק' מבט אחת איננה יותר "אמתית" מהאחרת, אלא פשוט שונה ממנה (חשיפה לקהלים ודיון על זהות לאומית מול זהות גלובאלית).	כיצד משפיעה התקשורת הגלובאלית על הזהות המקומית המשתקפת בהפקות המקור? האם ניתן לשמור על זהות מקומית בעידן של גלובליזציה?

מס' זירה	נושא הזירה	הדילמה	מושגי המפתח	אוריינות מדיה	אוריינות אזרחית	הסבר
זירה מס' 3.	ערוצי טלוויזיה בין-לאומיים.	מדורת השבט- זהות לאומית או זהות גלובאלית?	- תהליכים גלובאליים מול לוקאליים - גלובליזציה - כפר גלובאלי - מדורת השבט - גלובאלי - לוקאלי - גלוקאלי - יצירה מקורית והפקות מקור - פורמטים - תוצרי תרבות (פורמטים שנמכרים לחו"ל) - היברידיות - ניו מדיה - ריבוי ערוצים: Podcast, בלוגרים, אינסטגרם, טוויטר, רשתות חברתיות למיניהן.	- היכרות עם השינויים שחלו בעידן שבין הטלוויזיה לאינטרנט. - היכרות עם המגוון בעולם. - התפתחות הטלוויזיה. - התפתחות האינטרנט. - היכרות עם זרמים גלובאליים. - חשיפה למושגים הקשורים בקהל.	- מודעות להתפתחות הטכנולוגית - פיתוח כלים ביקורתיים לצריכת טקסטים תקשורתיים - התפתחויות והיסטוריה טכנולוגית של אמצעי התקשורת. - הבנה שלאותו סיפור יש נקודות מבט שונות, שנק' מבט אחת איננה יותר "אמיתית" מהאחרת, אלא פשוט שונה ממנה (חשיפה לקהלים ודיון על זהות לאומית מול זהות גלובאלית).	תהליכים טכנולוגיים תקשורתיים ברמה העולמית הביאו לשינוי המושג "מדורת השבט" מי היא מדורת השבט בימינו? מה עלה בגורלה של מדורת השבט בעידן הטלוויזיה ומהן השפעותיה של מדורת השבט העכשווית?

מס' זירה	נושא הזירה	הדילמה	מושגי המפתח	אוריינות מדיה	אוריינות אזרחית	הסבר
זירה מס' 3.	ערוצי טלוויזיה בין-לאומיים.	מצופים- למצייצים: עולם הניו מדיה- עולם הילדים או עולם המבוגרים?	-תהליכים גלובאליים מול לוקאליים -גלובליזציה -כפר גלובאלי -מדורת השבט -גלובאלי -לוקאלי -גלוקאלי -יצירה מקורית והפקות מקור -פורמטים -תוצרי תרבות (פורמטים שנמכרים לחו"ל) -היברידיות -ניו מדיה -ריבוי ערוצים: Podcast, בלוגרים, אינסטגרם, טוויטר, רשתות חברתיות למיניהן. -סלנג -קצרנות -כתיבור -שינוי במעמד העיתונאי	-היכרות בלתי אמצעית עם יישומי הניו-מדיה -היכרות עם חווית המשתמש -היכרות עם השפה התקשורתית החדשה -היכרות עם זרמים גלובאליים וחשיפה למושגים הקשורים בקהל.	-פיתוח חשיבה מרחבית תקשורתית חדשה.	האם העולם שייך לצעירים? האם הניו-מדיה מסמנים את העולם ששייך לצעירים?

מס' זירה	נושא הזירה	הדילמה	מושגי המפתח	אוריינות מדיה	אוריינות אזרחית	הסבר
זירה מס' 4.	חדשות בטלוויזיה.	דילמת העיתונאי- דילמת הנאמנות הכפולה- נאמנות למקצוע, או נאמנות ללאום (לעם)?	-תקנון האתיקה -שיקוף המציאות ועיצוב המציאות -סדר היום -איזון, עובדתיות, אובייקטיביות -פטריוטיות -חופש הביטוי מול ביטחון המדינה (צנזורה) -חופש הביטוי מול הזכות לשם טוב, זכות לפרטיות -עניין לציבור מול עניין ציבורי -מסגור -בולטות -מודל קביעת סדר היום -תפיסת התפקיד של העיתונאי (שוער או פרקליט) -רטוריקה עיתונאית: מסגור במונחים, צבעים ומוזיקה.	תפיסת התקשורת כמבנה מציאות ולא רק כמשקפת אותה.	צריכה ביקורתית של חדשות כדרך להבנת העולם שמסביבנו.	ברגעים של משבר ורגעי טראומה, רגעים בהם קיימת התנגשות בין שני ערכים- מצד אחד הערך התקשורתי (המחויבות לתקשורת) ומצד שני- הנאמנות לקהילה, נשאלת השאלה- למי נתונה נאמנות העיתונאי?

מס' זירה	נושא הזירה	הדילמה	מושגי המפתח	אוריינות מדיה	אוריינות אזרחית	הסבר
זירה מס' 4.	חדשות בטלוויזיה.	דילמת הצלם: דילמת הנאמנות הכפולה: סיקור בזמן משבר- אובייקטיביות או פטריוטיות? נאמנות למקצוע או ללאום?	ז'אנרים צילומיים: צילום מגזין, צילום תיעודי, צילום הלם, צילום סבל -צילום מודפס מול צילום אלקטרוני -מבנה התצלום ודרכי ניתוחו -המסר הצילומי -יחסי צלם מצולם -תפקיד העיתונאי/ תפקיד הצלם -הבנת המציאות -סדר יום -מסגור -שיקוף המציאות -פטריוטיות -אובייקטיביות -איזון -ניטרליות -אתיקה -אסתטיקה -צנזורה -חופש ביטוי והתנגשות עם ערכים נוספים -המקור וזכויות יוצרים סימנים, סמלים -פוליסמיות -מודלים: פיסק, מודל תרבותי סמיוטי.	תפיסת התקשורת כמבנה מציאות ולא רק כמשקפת אותה.	צריכה ביקורתית של חדשות כדרך להבנת העולם שמסביבנו.	ברגעים של משבר ורגעי טראומה, רגעים בהם קיימת התנגשות בין שני ערכים- מצד אחד הערך התקשורתי (המחויבות לתקשורת) ומצד שני- הנאמנות לקהילה, נשאלת השאלה- למי נתונה נאמנות הצלם?

מס' זירה	נושא הזירה	הדילמה	מושגי המפתח	אוריינות מדיה	אוריינות אזרחית	הסבר
זירה מס' 4.	חדשות בטלוויזיה.	<i>בין חוכמת הגאון לחוכמת ההמון.</i> <i>עולם הניו מדיה- חכמת ההמון או חכמת הגאון?</i>	מעמדו של העיתונאי ניו-מדיה -בו זמניות -מיידיות -רייטינג -חכמת ההמונים -עיתונות פופולארית מול עיתונות אליטיסטית -טוקבקים -פוסטים -מרחב ציבורי -רשתות חברתיות -חופש הביטוי מול צנזורה -חופש הביטוי מול שמירה על שמו הטוב של האדם -חופש הביטוי מול זכותו של האדם לפרטיות.	תפיסת התקשורת כמבנה מציאות ולא רק כמשקפת אותה.	צריכה ביקורתית של חדשות כדרך להבנת העולם שמסביבנו.	הידע והכוח בעבר היה נתון בידיהם של אוטוריטות ומובילי דעת קהל ופרופסיות כמו עיתונאים וכיום הידע הוא בידי ההמון. נתון בידי כל בר- מינן.

מס' זירה	נושא הזירה	הדילמה	מושגי המפתח	אוריינות מדיה	אוריינות אזרחית	הסבר
זירה מס' 4.	חדשות בטלוויזיה.	סדר יום- מי מכתיב ומה קודם למה? רשתות חברתיות או מהדורות חדשותיות.	-מודל קביעת סדר היום -ניו מדיה -רשתות חברתיות -מעמד העיתונאי -רייטינג -תקנון האתיקה -שיקוף המציאות -ועיצוב המציאות -איזון, עובדתיות, אובייקטיביות -פטריטיות -חופש הביטוי מול ביטחון המדינה (צנזורה) -חופש הביטוי מול הזכות לשם טוב, זכות לפרטיות -עניין לציבור מול עניין ציבורי -מסגור -בולטות -תפיסת התפקיד של העיתונאי (שוער או פרקליט) -רטוריקה עיתונאית: מסגור במונחים, צבעים ומוזיקה.	תפיסת התקשורת כמבנה מציאות ולא רק כמשקפת אותה.	צריכה ביקורתית של חדשות כדרך להבנת העולם שמסביבנו.	בעידן רב ערוצי ובעידן הניו מדיה נשאלת השאלה: מי בעצם קובע את סדר היום, רשתות חברתיות או מהדורות חדשותיות?

מס' זירה	נושא הזירה	הדילמה	מושגי המפתח	אוריינות מדיה	אוריינות אזרחית	הסבר
זירה מס' 4.	חדשות בטלוויזיה.	מקומו של ההמון בעיצוב סדר היום הציבורי- הרשתות החברתיות כשופט, כתליין או סגור.	-תפקיד העיתונאי -זכות הציבור לדעת -שיקולים אישיים -הבניית המציאות -מודל קביעת סדר היום -רשתות חברתיות -וניו מדיה -מובילי דעת קהל, -מנהיגי דעה -ערך חדשותי -מסגור -חופש העיתונות -כלי ניו -מדיה	תפיסת התקשורת כמבנה מציאות ולא רק כמשקפת אותה.	צריכה ביקורתית של חדשות כדרך להבנת העולם שמסביבנו.	סדר יום שנקבע ע"י האזרח הפשוט ברשתות החברתיות, אל מול סדר יום שנקבע ע"י הפרופסיה- העיתונאי . בעבר, היו אינפורמרים- מודיעים שמקבלים ומעבירים את המידע לתקשורת הקלאסית. היום, אין עוד צורך באינפורמרים משום שהרשתות החברתיות משמשות כמעין סוג של אינפורמרים.

מס' זירה	נושא הזירה	הדילמה	מושגי המפתח	אוריינות מדיה	אוריינות אזרחית	הסבר
זירה מס' 5.	סאטירה	סאטירה- תודעה כוזבת או ביקורתיות נוקבת?	-תרבות פופולארית -תיאוריה כלכלית-פוליטית -הגמוניה -אסכולת פרנקפורט -רייטינג -אינפוטיימנט -טקסט פוליסמי -פופוליזם -התנגשות בין ערכים: - חופש הביטוי מול - לשון הרע -גיבורי תרבות -תודעה כוזבת	- הבחנה בין טקסט ובין הפרשנויות - השונוות שלו וסוגי הקריאות - האפשריים, ייצוגים -היכרות עם נושא הייצוגים במדיה.	- הבנת ההשלכות האזרחיות של בידור - וחשיבות הסאטירה כביקורת - בדמוקרטיה	בדילמה זו יוכלו התלמידים לבדוק ולראות מהי הביקורתיות ומהו העוקץ שניתן למצוא במערכונים סאטיריים (הגמוניה) ומצד שני- האם יש כאן ניסיון לסמם את העם?

מס' זירה	נושא הזירה	הדילמה	מושגי המפתח	אוריינות מדיה	אוריינות אזרחית	הסבר
זירה מס' 5.	סאטירה	הומור וסאטירה-טאבו או חופש היצירה? הומור וסאטירה-חופש ביטוי מוחלט או גבולות ליצירה?	-סיפוקים ושימושים סטריאוטיפים -רב תרבותיות -שסעים -פלורליזם -חופש הביטוי -התנגשות בין ערכים -תרבות פופולארית -תיאוריה כלכלית-פוליטית -הגמוניה -אסכולת פרנקפורט -רייטינג -אינפוטיימנט -טקסט פוליסימי -פופולריזם -התנגשות בין ערכים: חופש הביטוי מול לשון הרע -גיבורי תרבות -תודעה כוזבת	-הבחנה בין טקסט ובין הפרשנויות השונות שלו וסוגי הקריאות האפשריים. -היכרות עם נושא הייצוגים במדיה	הבנת ההשלכות האזרחיות של בידור וחשיבות הסאטירה כביקורת בדמוקרטיה	האם הסאטירה יכולה לטפל בנושאים שמוגדרים כטאבו מבחינת המציאות החברתית הישראלית? האם ניתן לשחוט את הפרות הקדושות בשם ההומור והסאטירה. גבולות הסאטירה במציאות של: 1- שכול ואובדן 2- פלורליזם

מס' זירה	נושא הזירה	הדילמה	מושגי המפתח	אוריינות מדיה	אוריינות אזרחית	הסבר
זירה מס' 6.	מסרוני סלולארי	יחסי הגומלין בין שפה לתרבות: האם השפה מושפעת מהתרבות או משקפת תרבות?	שפה מקוצרת -אייקונים ואייקונים כשפה -סלנג -משלב -"המדיום הוא המסר" -כתיבור	הקשר בין שפה ובין טכנולוגיה	הבנת הקשר בין שפה ובין זהות, וכיצד "שפות" שונות דרות זו בצד זו והמשמעות החברתית של השפה	מהם יחסי הגומלין בין השפה לתרבות תוך בחינת ומעקב אחר השינויים שחלו בעקבות כניסתם של המסרונים, האפליקציות ושפת הניו-מדיה החדשה.

מס' זירה	נושא הזירה	הדילמה	מושגי המפתח	אוריינות מדיה	אוריינות אזרחית	הסבר
זירה מספר 10+11	חבות התקשורת+ צילום עיתונאי	1. דילמת העיתונאי- חובה או בחירה?	-אובייקטיביות -סובייקטיביות -מסגור, בולטות -הון, שלטון, עיתון -טקסט פתוח- טקסט סגור - תפקיד העיתונאי -סוגי עיתונות -צנזורה עצמית -סקופ -רייטינג -חופש ביטוי -בעלות צולבת -זכות הציבור לדעת -תקנון האתיקה -מועצת העיתונות -עיתונות פופולארית -עיתונות מגזרית -תיאוריות ניאו מרקסיסטיות	1. פיתוח ביקורת כלפי עיתונות והעיתונאי. 2. זיהוי עיתונים ששייכים לזרמים ואידיאולוגיות שונות.	1. זיהוי עיתונים ששייכים לזרמים ואידיאולוגיות שונות. 2. צריכה ביקורתית של מדיה. (זיהוי האינטרסים\ האילוצים של העיתונאי).	- המחוייבות לאתיקה העיתונאית אל מול השיקולים והאינטרסים של העיתונאי: - אינטרסים אישיים, פוליטיים, כלכליים, אג'נדה אישית ומחוייבות למו"ל.

מס' זירה	נושא הזירה	הדילמה	מושגי המפתח	אוריינות מדיה	אוריינות אזרחית	הסבר
זירה מספר 10+11	חבות התקשורת+ צילום עיתונאי	2. דילמת העיתונאי: תיעוד הרגע או הושטת יד לעזרה?	-אתיקה -מוסר -אובייקטיביות -סובייקטיביות -מסגור -בולטות -טקסט פתוח- טקסט סגור - תפקיד העיתונאי -סוגי עיתונות -צנזורה עצמית -סקופ -רייטינג -חופש ביטוי -זכות הציבור לדעת -תקנון האתיקה -מועצת העיתונות -עיתונות פופולארית	- הגדרת הגבול שבין העיתונאי\ צלם כאיש מקצוע וכמתווך המציאות לבין חובתו כאדם- - ערכי החמלה והעזרה - לזולת אל מול ערכי המקצוע העיתונאי.	- ערכי החמלה והעזרה - לזולת אל מול ערכי המקצוע העיתונאי.	איזו חובה חלה על העיתונאי- הושטת יד לעזרה או הנצחת הרגע? ומהי משמעותה של בחירה באחת האפשרויות?

מס' זירה	נושא הזירה	הדילמה	מושגי המפתח	אוריינות מדיה	אוריינות אזרחית	הסבר
זירה מס 10+11	חבות התקשורת+ צילום עיתונאי	דילמת הצלם- אומנות או מציאות?	-צילום עיתונאי (כל סוגי הצילום: צילום הלם, צילום אותנטי, חדשותי, פפראצי..) -דנוטציה -קונוטציה -אובייקטיביות - זכות הציבור לדעת -גישת המראה -הגישה הטכנולוגית -הקריאות של הול - הבניית המציאות -תיווך	הכרת כוחה של תמונה במדיה (תמונה אחת שווה אלף מילים) הכרת כוחה של תמונה אחת שווה אלף מילים)	1. הכרת כוחה של תמונה במדיה (תמונה אחת שווה אלף מילים) 2. חשיפה וביקורת לתמונות ברשתות הניו-מדיה.	קבלת ההחלטה לבחירת הפריים מתוך שיקולים מקצועיים כאומן (אל מול היותו מתווך המציאות)

מס' זירה	נושא הזירה	הדילמה	מושגי המפתח	אוריינות מדיה	אוריינות אזרחית	הסבר
זירה מספר 13	תוכניות מציאות	1. מציאות או מציאות מדומה? 2. מי מנוצל ומי מנצל? 3. אסקפיזם או ביקורת?	-תרבות פופולארית -רייטינג -גישות ניאו -מרקסיסטיות -שיקוף והבנייה -קהל פעיל -אירועי מדיה -מדורת השבט -אוקסימורונים -גלובאליזציה -לוקאליזציה -גלוקאליזציה -סטריאוטיפים -מגדר -ידוענים -התלכדות -פלורליזם -פוליסמיות -ייצוג -שלוש הקריאות של הול -אינטראקטיביות -סדר יום -חבות התקשורת -אסקפיזם -עולם כיס - הגמוניה -תודעה כוזבת	1. התלמיד יזהה את מאפייני הז'אנר. 2. התלמיד יכיר את הגישות הניאו מרקסיסטיות ויבין מהי תודעה כוזבת. 3. התלמיד יצפה ויגלה ביקורתיות כלפי ז'אנר תוכניות המציאות.	1. הכרת מאפייני הפלורליזם. 2. מודעות לאינטרסים הכלכליים העומדים מאחורי הז'אנר. 3. מודעות למהי תרבות פופולארית? ומהי תרבות עילית/ אליטיסטית. 4. חשיפה להיבטים תרבותיים והשפעות חברתיות. 5. משמעות ודיון במרחב הפוליטי באמצעות העברת מסרים הומוריסטיים 6. שעתוק והנצחה של דפוסים חברתיים שבאים לידי ביטוי בקליפים	1. האם המציאות המועברת אלינו בתוכניות המציאות היא מציאות מעובדת\ ערוכה מראש? 2. קהל, הפקה ומשתתפים- בידי מי נמצא הכוח ומי הוא זה שקובע את הנרטיב של תוכניות המציאות? 3. האם תוכניות הריאליטי מסממות את הצופים או שמהוות פלטפורמה להעברת ביקורת בהעלאת סוגיות חברתיות לדיון.

מס' זירה	נושא הזירה	הדילמה	מושגי המפתח	אוריינות מדיה	אוריינות אזרחית	הסבר
זירה מספר 14	וידאו קליפים	1. ייצוגי מגדר בקליפים- העצמה או החפצה?	-החפצה -מגדר -ייצוג -סטריאוטיפים -פמיניזם -שוביניזם -פוסט פמיניזם -סוכני חיברות -אובדן הילדות -מיתוס היופי -אובייקט מיני -קהילה פרשנית -ממים -מודל התקשורת של בارت - מרכז מול פריפריה	1. התלמיד יזהה ויבקר את ייצוגי המגדר בקליפ. 2. התלמיד ידון בהשלכות הייצוגים ויחסי המגדר.	1. פיתוח צפייה ביקורתית בקליפים מוזיקליים והתייחסות לדימויי גוף, נשיות ומודל היופי המוצג בתקשורת. 2. דיון בקליפים כסוכני חיברות. 3. הייצוג המגדרי בתקשורת והשפעתו על הקבוצות החברתיות. 4. שעתוק והנצחה של דפוסים חברתיים שבאים לידי ביטוי בקליפים	בחינת השאלה עד כמה הקליפים כסוכן חברות משמרים את הסטטוס קוו בחברה מבחינה מגדרית ומנציחים את מעמד האישה.

מס' זירה	נושא הזירה	הדילמה	מושגי המפתח	אוריינות מדיה	אוריינות אזרחית	הסבר
זירה מספר 14	וידאו קליפים	2. וידאו קליפים: בידור קליל או כלי להעברת מסרים הגמונים לאומיים?	-תרבות פופולארית -רייטינג -ריאליזם קפיטליסטי -גישת המראה -תהליך החיברות -סוכני חברות -תיאוריות ניאו -מרקסיסטיות ותודעה -קוזבת -הבניית מציאות -המודל של פסק -הקריאות של הול -פמיניזם -שוביניזם -אובדן הילדות -מיתוס היופי -אסקפיזם -מרכז ופריפריה - הגמוניה	חשיפה ומודעות למסרים סמויים וגלויים והבנתם.	1. חשיפה ומודעות למסרים סמויים וגלויים והבנתם. 2. זיהוי פערים וערכים חברתיים.	הקליפים ככלי להעברת מסרים לאומיים, חברתיים, תרבותיים ופוליטיים, גלויים וסמויים. הבנת משמעות הקליפים כסוכני חברות.

מס' זירה	נושא הזירה	הדילמה	מושגי המפתח	אוריינות מדיה	אוריינות אזרחית	הסבר
זירה מספר 14	וידאו קליפים	3. קליפים וזהות: גלובאלי או לוקאלי?	- גלובאליזציה -לוקאליזציה -גלובאליזציה -זהות -הפקות מקור -אובדן הילדות -סוכני חברות -תיאוריות ניאו -מרקסיסטיות -תרבות פופולארית -הבניית מציאות -ריאליזם קפיטליסטי -אסקפיזם -פורמטים - הכחדה סימבולית -מיתוס --סטריאוטיפ	1. התלמיד ידע להבחין בין גלובאלי ללוקאלי. 2. התלמיד יזהה ביטויים ומאפיינים גלובאליים ולוקאליים בוידאו קליפ. 3. התלמיד יבין ויכיר מהי יצירה מקומית לעומת יצירה גלובלית שמיובאת מחוץ לארץ.	1. דיון בהשלכות הוידאו קליפ על הזהות הלוקאלית. 2. השפעת הגלובאליזציה על היצירה המקומית.	השפעת קליפים גלובאליים על יצירה מקומית ועל הזהות של קהל היעד.

מס' זירה	נושא הזירה	הדילמה	מושגי המפתח	אוריינות מדיה	אוריינות אזרחית	הסבר
15	קולנוע תיעודי	בין בדיה למציאות: סרט תיעודי- מסמך משקף מציאות או בימוי מתערב?	ז'אנר -ריאליזם -אתיקה -תיעוד (מה מותר ומה אסור) -סדר יום -צילום על כל סוגיו -שיקולי עריכה. עריכה מתערבת -שיקולי בימוי -שיקולי צילום -"זבוב על הקיר" -תסריט -שיקוף מציאות\ עיצוב מציאות -מסגור -מודלים מעגליים ולינאריים -ערכים המתנגשים עם חופש הביטוי- חדירה לפרטיות. -לשון הרע והוצאת דיבה -פגיעה בביטחון המדינה	1. הבנת כללי המשחק של העולם הדוקומנטרי. 2. צפייה ביקורתית בסרטים דוקומנטריים שונים.	1. צפייה ביקורתית גם בתכנים המוגדרים כתכנים דוקומנטריים.	סרט תיעודי כמשקף מציאות אל מול היכולת של עיצוב המציאות באמצעות בחירותיו של הבמאי.

מס' זירה	נושא הזירה	הדילמה	מושגי המפתח	אוריינות מדיה	אוריינות אזרחית	הסבר
16	סלבריטי-ידוענים	1. עולם של מפורסמים. עניין ציבורי או עניין לציבור? 2. יחסי הגומלין בין התקשורת לסלבס'- מי מנצל ומי מנוצל?	-ידוען/סלבריטי אישיות ציבורית -איש\אשת חברה -סוכן אישי -חופש ביטוי -זכות הציבור לדעת -הזכות לפרטיות -הזכות לשם טוב\פגיעה בשם הטוב -אתיקה עיתונאית -סדר היום -פרטי מול ציבורי -עניין ציבורי -עניין לציבור -יחסי ציבור -פרסום -שיווק -רייטינג -חשיפה -רווח כלכלי -מידע חדשותי -מידע רכילותי	1. הבנת יחס הגומלין בין הסלבס' לתקשורת: התועלת, הרווח והמחיר שמשלם כל צד. 2. הבנת ההבדל בין אישיות ציבור לידוען. 3. זיהוי הפרת כללים אתיים עיתונאיים במערכת היחסים בין התקשורת לסלבס'. 4. הבנת ההבדלים בין מידע חדשותי למידע רכילותי.	1. הבנת יחסי הכוחות ומערכת הגומלין בין הסלבס' לתקשורת. התועלת, הרווח והמחיר שמשלם כל צד. 2. הבנת מעמדה של אישיות ציבורית אל מול ידוען. 3. הבנת ההבדל בין מידע חדשותי למידע רכילותי.	הידוענים ומערכת התקשורת מזינים זה את זה וזקוקים זה לזה. הבנת הקשר בין שני מוקדי הכוח. מה הגבולות, ומה והמחיר שמשלם כל צד במערכת היחסים הזו?

מס' זירה	נושא הזירה	הדילמה	מושגי המפתח	אוריינות מדיה	אוריינות אזרחית	הסבר
זירה מספר 17	ספורט ותקשורת	1. סיקור אירועי ספורט בהשתתפות נשים: כלי להעצמה נשית או שימור הסדר החברתי הפטריאכלי?	שימור ושיעתוק, שוביניזם, פמיניזם, סטריאוטיפים, סדר יום, ערכים חדשניים, מגדר, רב תרבותיות, סוציאליזציה, סוכני חיברות, הבניית מציאות, כור היתוך, הכחדה סינבולית, הדרה, הכללה, רייטינג, אלימות בתקשורת,, רולאן בארת, אופן סיקור, צילום עיתונאי, ארוע מדיה, הומור, חבות התקשורת, ערכים בתפקידו של העיתונאי, ניוג'ורנליזם, אמוג'ורנליזם, מיעוטים בתקשורת, הגמוניה, חופש הביטוי	התלמיד יבין את כוחה של התקשורת בהבניית מציאות מגדרית של חוסר שוויון.	התלמיד יפתח ביקורתיות ומודעות לתפקידים מגדריים.	האם הצגת/סיקור אירוע ספורט בהשתתפות נשים הינו בהכרח כלי להעצמה נשית בתקשורת או מאפשר לשמר סדר חברתי פטריארכלי?

מס' זירה	נושא הזירה	הדילמה	מושגי המפתח	אוריינות מדיה	אוריינות אזרחית	הסבר
זירה מספר 17	ספורט ותקשורת	ספורט - ייצוג רב תרבותי או חיזוק הזהות הלאומית?	רב תרבותיות, גלובאלי, לוקאלי, כפר גלובאלי, שימור ושעתוק, סטיראוטיפים, סדר יום, ערכים חדשותיים, סוציאליזציה וסוכני חיברות, כור היתוך, הכחדה סימבולית, הדרה, הכללה, רייטינג, אלימות בתקשורת, אירוע מדיה, מיעוטים בתקשורת, הגמוניה, חופש הביטוי, לאומיות, הפוליטיקה של השוני, אתניות ופוליטיקה של זהויות	1. התלמיד יכיר את הקשר בין ספורט לבין לאומיות ופוליטיקה וסיקורם בתקשורת. 2. התלמידים יבחינו בין סיקור ספורטאים מלאומים שונים.	התלמיד יכיר בחשיבות מתן ביטוי לרב תרבותיות בחברה.	האם יש מקום לייצוג רב תרבותי בנבחרת לאומית או עליה להתבסס רק על בעלי אזרחות במדינה/שייכות ללאום? "הנבחרת של כולם?"

מס' זירה	נושא הזירה	הדילמה	מושגי המפתח	אוריינות מדיה	אוריינות אזרחית	הסבר
זירה מספר 17	ספורט ותקשורת	אירועי מדיה בספורט- אחדות לאומית או שינוי חברתי?	רב תרבותיות, גלובאלי, לוקאלי, כפר גלובאלי, שימור ושעתוק, סטיראוטיפים, סדר יום, ערכים חדשניים, סוציאליזציה וסוכני חיברות, כור היתוך, הכחדה סימבולית, הדרה, הכללה, רייטינג, אלימות בתקשורת, אירוע מדיה, מיעוטים בתקשורת, הגמוניה, חופש הביטוי, לאומיות, הפוליטיקה של השוני, אתניות	התלמיד ייחשף לשימוש שהפרט יכול לעשות בכוחה של התקשורת על מנת לקדם מחאה.	התלמיד יבדיל בין החשיבות של אינטגרציה חברתית מול כוחה של מחאה אישית.	אירוע מדיה בספורט כמאחד לאומי או זרז של שינוי חברתי

מס' זירה	נושא הזירה	הדילמה	מושגי המפתח	אוריינות מדיה	אוריינות אזרחית	הסבר
זירה מספר 17	ספורט ותקשורת	ספורט- משחק או זירת התגוששות לאומית?	רב תרבותיות, גלובאלי, לוקאלי, כפר גלובאלי, שימור ושעתוק, סטיראוטיפים, סדר יום, ערכים חדשותיים, סוציאליזציה וסוכני חיברות, כור היתוך, הכחדה סימבולית, הדרה, הכללה, רייטינג, אלימות בתקשורת, אירוע מדיה, מיעוטים בתקשורת, הגמוניה, חופש הביטוי, לאומיות, הפוליטיקה של השוני, אתניות	התלמיד ייחשף לתפקיד התקשורת בבניית זהות לאומית באמצעות שידורי ספורט.	1. התלמיד יידע לזהות קידום מטרות פוליטיות בספורט. 2. התלמיד יכיר את כללי המשחק בעולם שהוא כפר גלובאלי קטן.	האם שידור תחרות בטלוויזיה כמטרה ספורטיבית בלבד או כלי כזירה פוליטית להתנגחות ולהבלטת לאומיות?

מס' זירה	נושא הזירה	הדילמה	מושגי המפתח	אוריינות מדיה	אוריינות אזרחית	הסבר
זירה מספר 19	הומור ויראלי	2. הומור ברשת- הרפייה חברתית או השפעה חברתית?	פולקלור, קונטקסט, הומור, מס, טקסט תקשורתי, גלובליזציה, ניו מדיה, רשתות חברתיות, בדיחה, סטריאוטיפים, ויראליות ברשת, מיעוט חברתי, קהילה מקוונת, קהילה פרשנית, סנציאליזציה, סוכני חיברות, תאוריות של הומור: עליונות, אי הלימה והרפיה, הגמוניה, שיקוף מציאות, שפה, סמלים, סמיוטיקה, תרבות, פרשנות למסר לפי הול, מניעים לשימוש בהומור, סאטירה, אקטיביזם חברתי	1. התלמיד יכיר את חשיבות המס ככלי להעברת מסרים, 2. התלמיד יכיר את כוחן של רשתות חברתיות ככלי להפצת מסרים	1. הכרת גבולות חופש הביטוי. 2. העלאת ביקורת חברתית דמוקרטית. 3. הכרת כוחה של הרשת ביצירת שינוי חברתי. 4. יצירת ממים כאקטיביזם חברתי.	האם מס משמש להומור כהרפיה חברתית או יוצר ומכוון השפעות חברתיות?

מס' זירה	נושא הזירה	הדילמה	מושגי המפתח	אוריינות מדיה	אוריינות אזרחית	הסבר
זירה מספר 19	הומור ויראלי	ממים פוליטיים- הומור ביקורתי או כלי לניגוח ופגיעה בשם הטוב?	פולקלור, קונטקסט, הומור, מס, טקסט תקשורתי, גלובליזציה, ניו מדיה, רשתות חברתיות, בדיחה, סטריאוטיפים, ויראליות ברשת, מיעוט חברתי, קהילה מקוונת, קהילה פרשנית, סנציאליזציה, סוכני חיברות, תאוריות של הומור: עליונות, אי הלימה והרפיה, הגמוניה, שיקוף מציאות, שפה, סמלים, סמיוטיקה, תרבות, פרשנות למסר לפי הול, מניעים לשימוש בהומור, סאטירה, אקטיביזם חברתי	1. התלמיד יכיר את חשיבות המם ככלי להעברת מסרים. 2. התלמיד יכיר את כוחן של רשתות חברתיות ככלי להפצת מסרים	1. הכרת גבולות חופש הביטוי. 2. העלאת ביקורת חברתית דמוקרטית. 3. הבנת כוחה של הרשת בחתירה לשינוי חברתי. 4. יצירת ממים כאקטיביזם חברתי.	

מס' זירה	נושא הזירה	הדילמה	מושגי המפתח	אוריינות מדיה	אוריינות אזרחית	הסבר
זירה מספר 20	פרסום	דילמת עולם הפרסום- אחריות מוסרית אתית אל מול שיקולים קפיטליסטיים/כלכליים.	-פרסום -מיתוג -לוגו -גילוי נאות -חסויות -קפיטליזם -החוק להגנת הצרכן -רגולציה -חבות התקשורת -רייטינג -מדורת השבט -ניאו מרקסיזם -מונופולים תקשורתיים -שקיפות -הבניית המציאות -בניית מסר רגשית - ושכלית - נוסטלגיה ורגש - בפרסום	1. צפייה ביקורתית בטקסט תקשורתי/ פרסומי. 2. זיהוי פרסום סמוי בטקסטים תקשורתיים.	1. הכרת החוק להגנת הצרכן. 2. הבנת כוחות קפיטליסטיים המניעים את עולם התקשורת. 3. הבחנה בתוצרים של תודעה כוזבת ואשליית השיויון בחברה. 4. פיתוח ביקורתיות כלפי פרסום סמוי ותוכן שיווקי	היכן עובר הגבול בין הרצון של החברות המסחריות לקדם את המוצר לבין זכותו של הצרכן להיות מוגן?

מס' זירה	נושא הזירה	הדילמה	מושגי המפתח	אוריינות מדיה	אוריינות אזרחית	הסבר
זירה מספר 20+21	פרסום	דילמת עולם הפרסום: שמירה על הצרכן אל מול עולם המסחור הפרוץ.	-אובדן הילדות -סמכות הורית -ניאו מרקסיזם ותיאוריה פוליטית כלכלית -פרסום -שיווק -רייטינג -חבות התקשורת -מוסריות -מיתוס החלום האמריקאי -גלובליזציה -לוקליזציה -גלוקליזציה -תוכן שיווקי -פרסום סמוי -הבניית המציאות -סימן, אייקון, סימבול -קהל יעד -קריאה פרשנית -קריאה מדיינת -קריאה מועדפת (הול) -פוליסמיות- ריבוי פרשנויות -מיתוג -פירמידת הצרכים של מאסלו -פריים-טיים - סאב טקסט -אינטרטקסטואליות -פילוח שוק -מדרג ההשפעות -רגולציה -תהליך החברות -סוכני חברות -תיאוריות כלכליות	1. זיהוי פרסום סמוי ותוכן שיווקי 2. הכרת גופים המגנים על הצרכן 3. פיתוח צפייה ביקורתית.	1. התלמיד יכיר את השפעות הסוציאליזציה, את כוחם של סוכני החברות. 2. התלמיד יבין את ההבדל בין חוק לבין כללי אתיקה. 3. פיתוח צפייה ביקורתית. 4. הכרת הגופים המגנים על הצרכן.	בעולם של מסחריות ופרסום- מי באמת מגן על הצרכן? ומה לגבי תכנים לילדים: האם הצד החינוכי נטול התוכן השיווקי מוקפד בהם? או שמא גם הם מונעים משיקולים כלכליים?